

Лука Петровић*

Правни факултет, Универзитет у Крагујевцу

ИНИЦИЈАТИВА „ОТВОРЕНИ БАЛКАН” И ЊЕН УТИЦАЈ НА ПОЛИТИЧКЕ ОДНОСЕ ДРЖАВА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

Сажетак

Иницијатива „Отворени Балкан” представља важну регионалну стратегију намењену успостављању економске сарадње држава Западног Балкана. Основни циљ поменуте иницијативе је стварање заједничког привредног подручја, по узору на јединствено тржиште ЕУ. Први кораци у реализацији ове идеје учињени су 2019. године на међудржавном самиту у Новом Саду, када су лидери Србије, Албаније и Северне Македоније потписали приступну декларацију о оснивању иницијативе под именом „Мини Шенген”, да би 2021. године иницијатива променила име у „Отворени Балкан”. Аутор у раду анализира утицај ове иницијативе на односе држава Западног Балкана. Процена поменутог утицаја представља актуелну тему с обзиром да је балкански регион оптерећен хипотеком нерешених историјских сукоба који у битноме отежавају не само економску, већ и културну размену. Стога, постављамо питање може ли иницијатива „Отворени Балкан” поред економског утицати и на политичко зближавање балканских народа, смиривање политичких тензија и

* Имејл адреса: lpetrovic@jura.kg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-1045-9555.

превазилажење историјских конфликта. Сматрамо да се такав утицај иницијативе може постићи интензивирањем политичке сарадње у циљу придруживања других држава Западног Балкана и промовисањем заједничких економских циљева око којих би се балканске државе окупиле. Ако би се у томе успело, иницијатива „Отворени Балкан” могла би представљати прекретницу за превазилажење акутних спорења и нормализацију међудржавних односа. Ради ваљане анализе, у раду се користимо најпре правним методом који се јавља у облику догматског и нормативног. Затим, ту је социолошки метод који нам одговара на нека питања на која не може да одговори правни, јер је он оријентисан на друштвене феномене. Такође, користимо аксиолошки, историјски и компаративни метод.

Кључне речи: *Отворени Балкан, Западни Балкан, Европска Унија, Берлински Процес, економска сарадња.*

ОД МИНИ ШЕНГЕНА ДО ОТВОРЕНОГ БАЛКАНА

Јединствено тржиште ЕУ званично је успостављено 1993. године и сматра се једним од најзначајнијих достигнућа ове организације. Идеја о јединственом тржишту реализована је са циљем да се у оквирима тзв. Европског економског простора омогући остваривање четири велике слободе: кретање робе, услуга, људи и капитала. Бенефити које Унији данас обезбеђује јединствено тржиште детерминанта су њене економске, а тиме и политичке моћи у међународним односима.

Готово истовремено са успостављањем јединственог тржишта ЕУ, на југозападу Балканског полуострва говорило се о томе да би и овај регион требало да пође путем стварања заједничког тржишта. Поменуто идеју је у сам центар политичких збивања, тада већ уморан Балкан, прво покушао пласирати албански премијер Фатос Нано. Албанија, која је у то време и даље трпела последице због економске изолације настале под режимом Енвера Хоџе, више од осталих држава на полуострву препознавала је значај економских

интеграција. Међутим, реализацију Нанове идеје осујетиће крвави сукоби у којима је престала да постоји СФРЈ, држава без које је било скоро немогуће замислити јединствено тржиште на Балкану.

Идеја о стварању јединственог балканског привредног подручја доживеће своју поновну рефлексију у наративу регионалних политичара готово три деценије касније. Међу првима ће иза ове иницијативе поново симболично стати албански премијер Еди Рама, а у томе ће му се одмах придружити Премијер Републике Северне Македоније и Председник Републике Србије. Тако ће тзв. западнобалканска тројка на међудржавном самиту, одржаном у Новом Саду 10. октобра 2019. године, потписати приступну декларацију о оснивању иницијативе неформално назване „Мини Шенген”.

Споразумом из Новог Сада оснивачи „Мини Шенгена” обавезали су се да ће елиминисати граничне провере и друге препреке за слободно кретање унутар региона најкасније до 2021. године, путовање људи широм региона са важећом личном картом, као и радно ангажовање било где у региону уз признавање диплома и квалификација. Акценат је посебно стављен и на сарадњу у борби против организованог криминала и међусобно помагање, односно заједничко реаговање на ванредне ситуације као што су природне катастрофе и пандемије (видети Serbian Chamber of Commerce 2019a)

Заједничке амбиције постављене приступним актом додатно су оплемењене и допуњене најпре на самиту одржаном у новембру исте године у Охриду (Serbian Chamber of Commerce 2019b), а затим и у децембру у Тирани (Serbian Chamber of Commerce 2019c). Међутим, ова интензивна активност западнобалканске тројке биће накратко успорена због пандемије вируса COVID-19. У периоду од 2020. до друге половине 2021. године лидери Србије, Албаније и Северне Македоније одржали су неколико *online* састанака на којима су се договорили да ће започету сарадњу на остваривању задатака утврђених споразумима потписаним 2019. у Новом Саду, Охриду и Тирани, интензивирати након сузбијања пандемије.

Наредни корак ка јединственом балканском тржишту без граница учињен је на самиту у Скопљу 29. јула 2021. године. Осим што је тада одлучено да ће иницијатива убудуће носити име „Отворени Балкан”, лидери три балканске државе потписали су три стратешка документа којима ће операционализовати претходно договорене циљеве. Ти документи су: Меморандум о разумевању о трговинским олакшицама, Меморандум о разумевању о радним дозволама, и

напоследку Меморандум о разумевању о сарадњи у катастрофама. Убрзо ће уследити и потписивање других стратешких докумената као што су: Споразум о условима за слободан приступ тржишту рада на Западном Балкану, Споразум о разумевању о сарадњи у области туризма на Западном Балкану, Споразум о разумевању и о сарадњи у области културе, Споразум о међусобном признавању академских квалификација, као и Оперативни план у области цивилне заштите.

Међутим, и поред врло амбициозног приступа тројице лидера идеји да се четири слободе несметано реализују на Западном Балкану, међународно-правни и политички статус иницијативе остаће готово недефинисан до данас. Иако се оснивачи Отвореног Балкана непрестано труде да истакну да се ради о пројекту са европским предзнаком, као и да се свим предузетим акцијама жели убрзати процес регионалне интеграције, и даље изостаје недвосмислен став ЕУ званичника о самој иницијативи. Док једни о Отвореном Балкану говоре врло резервисано, скрећући притом пажњу на Берлински процес који укључује и друге западнобалканске привреде, други пак пружају одређену подршку овом виду регионалне сарадње.

Такође, значајан проблем Отвореног Балкана лежи и у томе што је заправо реч о неформалној регионалној иницијативи, односно пројекту који нема јасно дефинисану процедуру, нити органе, нити стални секретаријат дефинисан одређеним оснивачким уговором или статутом о начину функционисања. Заправо, иницијатива Отворени Балкан је неформална регионална иницијатива између држава-учесница које саме одређују правила функционисања оквира иницијативе, те се саме, без конкретних правила, договарају о томе у којим доменама ће сарађивати или неће сарађивати. Када је реч о уговорним обавезама, такође свака држава-учесница нема обавезу стриктно да у својим националним парламентима ратификује оно што је прихватила, а тиме нити обавезу да поштује и спроводи оно што је потписала (Арнаутов 2023б).

ОТВОРЕНИ БАЛКАН: КАТАЛИЗАТОР РЕГИОНАЛНОГ ПРОГРЕСА ИЛИ АЛТЕРНАТИВА ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ?

Вишегодишња неусаглашеност званичног Брисела о пројекту Отворени Балкан утицала је на то да се неповерење које традиционално постоји на релацији водећих политичких чинилаца

на Западном Балкану лако прелије и на развојни пут регионалне економске интеграције. Берлински процес, као аргумент који се потпуно неутемељено истиче увек када се Отворени Балкан појави на дневном реду, постаје зато политички одбрамбени механизам у речнику оних који Отворени Балкан не желе, а добре разлоге зашто су против нису у стању да понуде.

Резервисаност ЕУ према Отвореном Балкану утемељена је у чињеници да истом, за разлику од Берлинског процеса, недостаје инклузивност. Истини за вољу, управо ова тврдња представља тренутно и најзначајнију слабост иницијативе. Границе Отвореног Балкана фактички се не подударају са границама Западног Балкана, зато што се не укључују у процес интеграције свих „шест” привреда региона. Овде се мисли на привреде које се налазе под ингеренцијама Сарајева, Подгорице и привремених институција у Приштини, а који одбијају да постану део Отвореног Балкана.

Објективно посматрано, однос Берлинског процеса и Отвореног Балкана никако се не може третирати као однос конкурентности и искључивости. Отворени Балкан могао би се једино окарактерисати као функционална допуна Берлинском процесу јер нас оба програма суштински воде ка истим циљевима, а то су: регионална сарадња, интеграција и помирење. Међутим, амалгам политичких мотива који генеришу ставове европских и регионалних политичких чинилаца о овом питању, постао је временом једнако комплексан као и Гордијев чвор.

Ваља истаћи да се почетна замисао оснивача иницијативе огледала у томе да ће преостале три западнобалканске привреде препознати значај овог пројекта и да ће се следствено томе брзо придружити Отвореном Балкану. Међутим, ратна заоставштина деведесетих година на Балкану опет ће постати камен око врата идеји да се овај регион удружи по било ком питању. Противљење је најпре изразила званична Подгорица, а на истој линији стајали су представници привремених институција у Приштини, те ће зато њихов привредни простор за Отворени Балкан до даљњег остати затворен.

Поразом Мила Ђукановића на председничким изборима у Црној Гори, *de facto* дошло је и до благе промене политичке климе, како према суседној Србији, тако и према Отвореном Балкану. Нови црногорски председник Јаков Милатовић показивао је извесну благонаклоност по питању придруживања Црне Горе процесу

интеграције (РТС Портал 2023). Он је чак у новембру 2023. године присуствовао и свечаном отварању сајма вина „Винска визија Отвореног Балкана” у Београду, а у свом говору поручио је да свету жели да пошаље поруку да је регион Западног Балкана регион који међусобно сарађује (Портал Соколац 2023). Међутим, и поред реалних очекивања, до промене става званичне Подгорице још увек није дошло.

За разлику од Црне Горе, ситуација у Сарајеву је по готово уобичајеном шаблону обележена подељеним ставом. Три конститутивна народа су се по питању Отвореног Балкана сврстала у два тора. Први очекивано чине представници српског народа који се јасно залажу за придруживање Босне и Херцеговине иницијативи, док други чине представници бошњачког и хрватског народа који донекле деле ставове Подгорице и Приштине. Поново у недостатку аргументације *pro et contra*, по већ опробаном рецепту, позвали су се на своју лојалност европском путу и Берлинском процесу.

У анализу сложености проблема са којима се пројекат Отворени Балкан сусреће треба укључити још два важна политичка момента. Ради се о изјавама отворене подршке коју су исказале САД и Русија. И док је подршка САД на регионалном плану утицала можда чак и позитивно на легитимитет иницијативе, подршка званичне Москве била је сасвим довољан разлог регионалним скептицима да поткрепе своју аргументацију противљења Отвореном Балкану (Aktuelno.me 2022). Постојала је чак и бојазан да би поруке подршке са истока могле да угрозе опстанак иницијативе, с обзиром да су исте наишле на врло оштре реакције у Тирани и Скопљу.

Сагледавањем свих проблема са којима се годинама уназад суочава иницијатива Отворени Балкан, чини се да је оно што суштински овом пројекту недостаје заправо подршка Европске Уније. Посматрано из друге перспективе, управо резервисаност ЕУ партнера отвара маневарски простор Подгорици, Сарајеву и Приштини да се успротиве придруживању Отвореном Балкану. Стога треба оставити отворено питање о томе: да ли је политика ЕУ према Отвореном Балкану заиста недефинисана, тј. резервисана, или је пак резервисаност политички инструмент како би се посредством преосталих актера у региону овај пројекат зауставио?

Ипак, и поред резервисаности званичног Брисела, не може се оспорити значај Отвореног Балкана. Овај пројекат генерише у своју суштину оне циљеве и вредности на којима ЕУ безусловно

инсистира, те је зато неспорно да је ова иницијатива ништа друго него најзначајнији вид самосталне регионалне операционализације Берлинског процеса, а не његова алтернатива. Такође, непотпуна инклузија као најзначајнија мана пројекта могла би се превазићи уколико би Унија недвосмислено подржала Отворени Балкан, чиме би се обезбедио потпуни легитимитет пројекту. Тек тада постојала би и реална шанса да се границе Отвореног Балкана фактички подударе са границама Западног Балкана, а иницијатива оствари свој пуни економски потенцијал. Одређени аутори чак сматрају да Отворени Балкан има већи потенцијал да допринесе дубљој економској интеграцији и знатно вишем степену политичких билатералних и мултилатералних односа између Републике Србије, Републике Албаније и Републике Северне Македоније услед регионалног власништва над овом иницијативом и бржег испуњавања преузетих обавеза у односу на Берлински процес (видети Ранковић и Милутиновић 2023, 51–68).

ПОЛИТИЧКИ КАПАЦИТЕТИ ОТВОРЕНОГ БАЛКАНА: МОЖЕ ЛИ РЕГИОНАЛНА ЕКОНОМСКА ИНТЕГРАЦИЈА УСПЕТИ?

Регионално повезивање на простору Балканског полуострва увек је у највећем делу био задатак „спољних” актера, односно представника међународне заједнице, али и великих и моћних земаља, које су покушавале кроз различите моделе и оквири регионалног повезивања да утичу на превазилажење постојећих изазова и спорова у региону као целини, али и на решавање бројних билатералних и унутар-државних неслагања (Арнаутов 2023а, 46–58). Политичка и безбедносна размимоилажења држава и народа у региону, не само да одувек представљају реалну препреку на путу ваљане економске интеграције, већ су и она стална хипотека која не дозвољава да било која корисна иницијатива оствари свој очекивани и могући потенцијал. Међутим, оно што иницијативу Отворени Балкан чини суштински другачијим приступом односи се на чињеницу да је управо ова идеја регионално власништво, односно иницијатива коју су у политичку збиљу Западног Балкана пласирали регионални лидери. Стога се као веома важно намеће и питање: да ли је изостанак спољнополитичког менторства у реализацији овог пројекта његова основна предност или непремостиви недостатак?

У разлоге предности треба убројати то што су одређена истраживања јавности показала и да се већина грађана Западног Балкана, чак 69% слаже да су повезаности у региону веће од разлика и подела међу њима, а њих чак 76% мисли да је регионална сарадња добра за њихове економије – резултати су истраживања Балкан Барометра (*Balkan Barometer*) који указују на оправданост и неопходност развоја регионалних иницијатива управо попут „Отвореног Балкана” (Regional Cooperation Council 2023) (видети Станковић и Крстић 2023, 113–125).

Поред израженог интереса грађана региона за економску интеграцију и сарадњу, ваља напоменути да је Отворени Балкан донео освежење у сфери регионалних односа. Наиме, с обзиром на тензију која неминовно постоји у односима држава балканског поднебља, није било за очекивати да ће две, у битноме политички супротстављене државе, као што су Србија и Албанија, успети да се усагласе по било ком важном регионалном питању без страног политичког менторства. Ипак, на изненађење многих управо то се овог пута десило. Баш зато, као предност Отвореног Балкана треба истаћи да је овај пројекат показао да би самосталне регионалне иницијативе могле имати у будућности много већи политички капацитет од оних које су споља наметнуте, и које подразумевају неки вид спољнополитичког притиска на путу сопствене реализације. Запажања многобројних аутора који су се у одређеном тренутку упустили у анализу политичких, економских, правних и безбедносних дилема везаних за Отворени Балкан, могла би се свести на то да се у основи ове иницијативе заиста препознаје простор у оквиру кога би државе Западног Балкана могле закорачити на пут превазилажења историјских конфликта које Балкан чине неуралгичном тачком Европе.

Главни корак у правцу „могућег” захтевао би и промену постојећег политичког приступа регионалних актера по питању Отвореног Балкана као економске интеграције. То у ствари значи да је даљи напредак иницијативе могућ само под условом да уместо идентификације потенцијалних проблема због акутних политичких неслагања, поглед на пројекат постане прагматичан, јер се једино тако могу препознати могуће економске користи. Зато ћемо у наставку покушати да укажемо на оне реалне користи које би Отворени Балкан могао да донесе региону.

Прво, ако би Отворени и Западни Балкан изједначили своје границе, економска перспектива овог пројекта огледала би се прво у установљењу заједничког регионалног тржишта, које би представљало плодносан амбијент за развој регионалних економија. Управо то тржиште било би више него интересантна привредна област, како за стране инвеститоре, тако и за реализацију заједничких пројеката самих регионалних чинилаца. Следствено томе, нови економски потенцијал одразио би се и на позиционирање читавог Западног Балкана на међународном плану, тј. утицао би на концентрацију економске моћи свих актера иницијативе, чиме би се, како њихов, тако и стратешки положај овог региона унапредио.

Друго, концентрацију економске моћи пратио би и пораст политичке моћи. Тако би врло брзо интегрисане привреде Западног Балкана схватиле да се спољнополитички циљеви могу лакше остварити заједничким деловањем него дисолутивним приступом. Наравно, у те циљеве убрајамо и процес европских интеграција коме сви регионални актери теже, па би баш зато ЕУ требало да представља и пример свим политичким чиниоцима у региону, како се од Економске заједнице може доћи до најдоминантнијег политичког и привредног савеза у овом делу света.

Тек потпуном реализацијом економске интеграције долазимо и до питања могућег политичког потенцијала. Става смо да се у амбијенту економске повезаности политичка неслагања могу знатно ефикасније превазилазити и решавати. Нови фокус региона усмерен на то да се одржи достигнути ниво економског благостања приморао би регионалне актере да улажу труд у правцу превазилажења оних проблема који би представљали реалну опасност по економску интеграцију. Такође, економска размена подразумевала би неминовно и културну размену, већу покретљивост грађана унутар граница Отвореног Балкана, као и успостављање не само привредних контаката, већ и веза међу грађанством. Управо на тим основама градио би се пут међунационалног разумевања и солидарности, без чега нема ни регионалног помирења.

На крају треба истаћи и једну сасвим прагматичну опаску. У функционалном смислу је Отвореном Балкану *de facto* потребан правни и институционални оквир. Зато би носиоци ове иницијативе у следећем ступњу њеног развоја морали да размисле о формализацији сарадње у виду утврђивања процедура и правила по којима ће сарадња на пројекту Отворени Балкан функционисати, као и установљавању

заједничких органа који ће представљати централну администрацију по угледу на органе ЕУ. На овај начин не само да се постиже сигурност да ће бити реализовано управо оно што је договорено, већ и да ће реализација бити заиста ефикасна.

ЗАКЉУЧАК

Истраживање утицаја регионалне иницијативе „Отворени Балкан” на политичке односе држава западнобалканског поднебља отпочето је са оне дистанце која нам омогућава да сагледамо историјски развој идеје која је суштински инкорпорирана у саму бит овог превасходно економског пројекта. Та идеја огледа се у замисли да се на подручју (Западног) Балкана успостави јединствено тржиште по угледу на тржиште ЕУ. Иако смо утврдили да сама замисао датира још с почетка деведесетих година, до њене реализације дошло је тек када су политичке прилике у региону сазреле у оној мери да се и сам процес економске интеграције могао сагледавати растерећено од безбедносних и политичких несугласица регионалних актера.

Главна особеност третираног пројекта рефлектује се у чињеници што се у овом случају ради о изворно регионалној иницијативи, односно програму који је власништво регионалних политичких лидера. Отворени Балкан зато представља и потпуну новину у домену регионалних односа, јер је управо његовом реализацијом пробужена вера у то да је могуће очекивати да ће и будућност релација држава и народа на Западном Балкану бити обележена смањењем националних и политичких тензија и повећањем сарадње.

Отворени Балкан се међутим суочава и са одређеним слабостима. Те слабости ипак нису непремостива препрека. Прво, иницијативи се као замерка упућује то што се њени циљеви идентификују са циљевима који су постављени Берлинским процесом, па се зато у одређеним политичким круговима она или сматра сувишном тј. непотребном, док поједини истичу и то да је иста конкурентна и супротна Берлинском процесу. На ове аргументе се надовезује и чињеница да је Берлински процес инклузивнији приступ од Отвореног Балкана јер окупља свих „шест” привреда западнобалканског региона, а не само три. Та одлика иницијативе последица је става одређених актера у региону да ипак они не желе да учествују у Отвореном Балкану.

Како би се изнете замерке превазишле, иницијатори пројекта покушавали су да на различите начине обезбеде спољнополитичку подршку за своје активности. Поред тога, уложен је и значајан труд како би се показало да се активности на пољу економске сарадње могу реализовати самостално, као и да исте могу дати завидне резултате. Зато је убрзо уследила подршка спољних чинилаца, али је ипак изостала она суштинска, а то је подршка ЕУ која је по овом питању остала и даље резервисана.

С обзиром да све привреде западно-балканског региона теже придруживању Европској Унији, питање подршке званичног Брисела је од суштинског значаја за даљи развој иницијативе. Подршка Европске Уније обезбедила би зато Отвореном Балкану потпуни легитимитет који би се даље рефлектовао и на питање инклузије преосталих западнобалканских привреда, јер би се отклонила свака сумња у супротстављеност ове иницијативе и Берлинског процеса, али и отклонила сумња у скривене намере покретача пројекта. Та чињеница ипак не би променила особеност пројекта у оном смислу да је исти право регионално власништво, нити би подршка ЕУ нужно значила успостављање спољашњег менторства, већ би само учинила неупитним његов европски предзнак.

У претпостављеним околностима створиле би се и реалне шансе да се границе Отвореног и Западног Балкана фактички изједначе, и успостави јединствено тржиште без граница. Економски домети таквог тржишта представљали би значајан развојни фактор за читав регион и утицали би на концентрацију економске и политичке моћи Западног Балкана. Велико тржиште отвара и велике могућности, како за стране инвестиције, тако и за реализацију заједничких пројеката. Регионални актери би у таквом амбијенту више били окупљени око бенефита које би им обезбедила нова економска интеграција, а не око међусобних несугласица и проблема који овај регион деценијама уназад оптерећују. Стога, треба и закључити да предметна иницијатива заиста у себи инкорпорише политички потенцијал који би могао представљати важан фактор за будућност регионалних односа.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Арнаулов, Митко. 2023а. „Улога Отвореног Балкана у актуелним регионалним односима из перспективе стратешке политике и европских интеграција.” *Напредак* 4 (1): 46–58.
- Арнаулов, Митко. 2023б. *Отворени Балкан – Економска интеграција између политичких и безбедносних размимоилажења*. Београд: Институт за међународну политику и привреду.
- Портал Соколац. 2023. „Милатовић афирмише Отворени Балкан: Балкан је најљепши кад је отворен.” 17. новембар 2023. [https:// www.opstinasokolac.net/2023/11/17/milatovic-afirmise-otvoreni-balkan-balkan-je-najljepsi-kad-je-otvoren/](https://www.opstinasokolac.net/2023/11/17/milatovic-afirmise-otvoreni-balkan-balkan-je-najljepsi-kad-je-otvoren/).
- Ранковић, Петар, и Петар Милутиновић. 2023. „Доприноси и донети регионалних економских иницијатива у унапређењу политичких односа између држава Западног Балкана.” *Годишњак ФПН* (29): 51–68.
- Радио Телевизија Србије [РТС]. 2023. „Милатовић: Отворени Балкан политизован у Црној Гори, иницијатива може да донесе добро.” *РТС*. 16. јун 2023. <https://rts.rs/vesti/region/5214546/milatovic-otvoreni-balkan-politizovan-u-crnoj-gori-inicijativa-moze-da-donese-dobro.html>.
- Станковић, Марко, и Зоран Крстић. 2023. „Перспективе српско-албанских односа у светлу иницијативе ‘Отворени Балкан’” *Национални интерес* 45 (2): 113–125.
- Aktuelno.me. 2022. „Sad je sve jasno. Lavrov: Želio sam da podržim inicijativu Otvoreni Balkan!” *Aktuelno.me*. 6. јун 2022. <https://www.aktuelno.me/clanak/sad-je-sve-jasno-lavrov-zelio-sam-da-podrzim-inicijativu-otvoreni-balkan>.
- Serbian Chamber of Commerce. 2019a. “Joint Declaration on Implementing the EU four freedoms in the Western Balkans.” *Serbian Chamber of Commerce*. 10 October 2019. https://api.pks.rs/storage/assets/Deklaracija_Novi_Sad1.pdf.
- Serbian Chamber of Commerce. 2019b. “Accelerating the implementation of the EU four freedoms in the Western Balkans Ohrid summit.” *Serbian Chamber of Commerce*. 10 November 2019. <https://api.pks.rs/storage/assets/wb6-ohrid-summit-declaration.pdf>.

Serbian Chamber of Commerce. 2019c. “Chair’s conclusions.” *Serbian Chamber of Commerce*. 21 December 2019. https://api.pks.rs/storage/assets/Deklaracija_Tirana.pdf.

Luka Petrović*

Faculty of Law, University of Kragujevac

THE “OPEN BALKANS” INITIATIVE AND ITS INFLUENCE ON THE POLITICAL RELATIONS OF THE COUNTRIES IN THE WESTERN BALKANS

Resume

The “Open Balkans” initiative represents an important regional strategy to establish economic cooperation between the Western Balkans countries. The main goal of the aforementioned initiative is to create a common economic area modelled after the EU single market. The first steps in the realization of this idea were made in 2019 at the interstate summit in Novi Sad when the leaders of Serbia, Albania and North Macedonia signed the accession declaration on the establishment of the initiative under the name “Mini Schengen” so that in 2021 the initiative would change its name to “Open Balkans”. In the paper, the author analyzes the impact of this initiative on the relations between the Western Balkans countries. The assessment of the aforementioned impact is a current topic, given that the Balkan region is burdened by the mortgage of unresolved historical conflicts, significantly hindering economic and cultural exchange. Therefore, we ask the question of whether the “Open Balkans” initiative can, in addition to the financial impact, also influence the political rapprochement of the Balkan peoples, the calming of political tensions and the overcoming of historical conflicts. Such an impact of the initiative can be achieved by intensifying political cooperation to join other Western Balkan countries and

* Email address: lpetrovic@jura.kg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-1045-9555.

by promoting common economic goals around which the Balkan countries would gather. If it succeeds, the “Open Balkans” initiative could represent a turning point for overcoming acute disputes and normalizing interstate relations. We use the legal method in the paper for a valid analysis, which appears dogmatic and normative. Then, there is the sociological method that answers some questions that cannot be answered by the legal method because it is oriented towards social phenomena. We also use axiological, historical and comparative methods.

Keywords: *Open Balkans, Western Balkans, European Union, Berlin Process, economic cooperation.*
